

Bjarne Astrup Jensen
Professor, Institut for Finansiering
Copenhagen Business School

Frederiksberg, 4/3 2010

Til Lone Dybkjær, MF(R)

I forlængelse af vor telefonsamtale fremsender jeg følgende bemærkninger til den igangværende behandling i Folketinget af Lov om Kreditaftaler.

I den eksisterende lov er grundreglen for beregning af ÅOP givet i par. 16:

“De årlige omkostninger i procent defineres som den omkostningssats, der på årsbasis giver samme nutidsværdi af de samlede nuværende eller fremtidige forpligtelser (lånebeløb, tilbagebetaling og kreditomkostninger), der følger af aftalen mellem kreditgiveren og forbrugeren.”

og videre i stk. 2:

“Beregningen af de årlige omkostninger i procent foretages i overensstemmelse med den matematiske formel, som findes i bilaget til loven.”

Denne paragraf er sprogligt meningsløs. Der må nødvendigvis til “samme nutidsværdi” svare et “som ..”, men det findes ikke i lovteksten. Den sproglige meningsløshed har været der lige siden den første version af loven blev vedtaget, og der er aldrig gjort noget forsøg på at rette denne fejl. Den kan delvis føres tilbage til det bagvedliggende EU dokument, men oversættelsen heraf er bestemt ikke heldig. Ingen af delene udgør nogen god forklaring på, at fejlen aldrig er blevet rettet.

Lovens bilag foreskriver den beregning, som er vist i *Figur 1*. Det fremgår heraf, at de årlige omkostninger i procent (ÅOP) skal beregnes efter samme beregningsmåde (geometrisk interpolation), som anvendes ved beregning af Q -renten; dvs. samme princip, som bruges af Fondsbørsen ved beregning af effektive renter på obligationer. Man kunne således passende have kaldt ÅOP for låneaftalens effektive rente, for det er præcis, hvad den er. Eller i en bemærkning identificeret ÅOP således.

Det fremgår af den optrykte formel, at ÅOP er den rentesats, der anvendt som diskonteringsrente giver **samme** nutidsværdi af debitors tilbagebetalingsydelse **som** de af debitor modtagne låneydelse.

I Lovforslagets reviderede version er den **sproglige** meningsløshed blevet til en **faglig** meningsløshed. Den nye paragraf 16 foreslås formuleret således:

De årlige omkostninger i procent svarer på årsbasis til nutidsværdien af alle fremtidige eller eksisterende forpligtelser i form af udnyttede kreditmuligheder, tilbagebetalinger og omkostninger, der er aftalt mellem kreditgiveren og forbrugeren.

og videre i stk. 2:

“De årlige omkostninger i procent beregnes ud fra den matematiske formel i lovens bilag 1.”

Nu er kravet blevet, at en procentsats p.a. (ÅOP) skal være identisk med et beløb! (Nemlig nutidsværdien af debitors tilbagebetalingsydelse.)

Problemet med det manglende som, eller, mere præcist, problemet med overhovedet at tillægge lovens tekst nogen som helst mening, er flyttet med og i skærpet form. Den engelske bilagstekst

$$\sum_{K=1}^{K=m} \frac{A_K}{(1+i)^{t_K}} = \sum_{K'=1}^{K'=m'} \frac{A'_{K'}}{(1+i)^{t_{K'}}$$

hvor

K	er løbenummeret for et lån
K'	er løbenummeret for en tilbagebetalingsydelse eller en omkostningsbetaling
A_K	er størrelsen af lån nummer K
$A'_{K'}$	er størrelsen af tilbagebetalingsydelse eller omkostningsbetaling nummer K'
$\sum$	er tegnet for en opsummering
m	er løbenummeret for sidste lån
m'	er løbenummeret for sidste tilbagebetalingsydelse eller sidste omkostningsbetaling
t_K	er tidsintervallet, udtrykt i år eller brøkdele af år, mellem tidspunktet for lån nr. 1 og tidspunkterne for de senere lån nr. 2- m
$t_{K'}$	er tidsintervallet, udtrykt i år eller brøkdele af år, mellem tidspunktet for lån nr. 1 og tidspunkterne for tilbagebetalingsydelse eller omkostningsbetaling nr. 1- m'
i	er omkostningerne i procent, som kan beregnes (ved algebra, ved successive tilnærmelsesvise beregninger, eller ved et EDB-program), når de øvrige dele i ligningen er kendte gennem aftalen eller på anden måde

Figur 1: *Formel for beregning af ÅOP.*

er faktisk ikke så svær at forstå, og den kunne i en korrekt oversættelse have givet en brugbar formulering. I ANNEX 1 hedder det i direktivet (som i dansk oversættelse findes i det lovforberedende udvalg betænkning som Bilag 1):

“ ... the annual percentage rate of charge (APR), equates, on an annual basis, the total value of drawdowns on the one hand and the total present value of repayments and payments of charges on the other hand, i.e.:

$$\sum_{k=1}^m C_k(1+X)^{-t_k} = \sum_{l=1}^{m'} D_l(1+X)^{-s_l}$$

...

Med variabelforklaring i det nævnte Bilag. Det giver god mening. Men det engelske ord “equates” kan vanskeligt oversættes med “svarer til” i denne sammenhæng.

Man kunne jo forestille sig, at man brugte denne meningsfulde tekst som definition i par. 16. Her er tre forslag til, hvorledes dette kunne gøres. (Jeg er heldigvis ikke jurist, så der er formentlig nogle formkrav, som en sådan formulering skal tilfredsstille; men de er ihvertfald fagligt meningsfulde.)

De årlige omkostninger i procent er den rentesats, der anvendt som diskonteringsrente giver samme nutidsværdi af debtors tilbagebetalingsydelser som de af debitor modtagne låneydelser. De årlige omkostninger i procent svarer til låneaftalens effektive debitorrente.

Eller

De årlige omkostninger i procent er den rentesats, der anvendt som diskonteringsrente giver overensstemmelse mellem nutidsværdien af debtors tilbagebetalingsydelse og de af debitor modtagne låneydelse.

Eller:

De årlige omkostninger i procent er låneaftalens effektive debitorrente. De årlige omkostninger i procent er den rentesats, der anvendt som diskonteringsrente giver samme nutidsværdi af debtors tilbagebetalingsydelse som de af debitor modtagne låneydelse.

Mine bemærkninger vedrørende den eksisterende lovs par. 18, som i det nye lovforslag flyttes til par. 16, er af forbrugerpolitisk karakter. Det er efter min mening ikke seriøst – og ihvertfald ikke udtryk for forbrugerbeskyttelse eller forbrugeroplysning – at kræve (som det eneste!), at man ved beregning af ÅOP for længerevarende variabelt forrentede låneaftaler skal forudsætte, at de på starttidspunktet gældende markedsforhold fortsætter uforandret i hele lånets løbetid. I den aktuelle situation med “kunstigt” lave renter i den kortere ende af markedet er det nærmest forbrugervildledning. Begrebet risiko findes slet ikke i Lov om Kreditaftaler, og ingen har gjort noget for at fremskaffe overskuelig forbrugerinformation om f.eks. de likviditetsmæssige risici, som bl.a. låntagere med rentetilpasningslån løber.

Jeg har ingen erfaring i, hvorledes man formulerer spørgsmål til ministeren i forbindelse Folketingets forhandlinger. Men her er et forsøg, hvis indhold rammer plet.

I Lovforslaget er de tidligere bestemmelser om beregning af ÅOP for variabelt forrentede låneaftaler opretholdt uændrede. Finder ministeren, at et krav om at forudsætte uændrede markedsvilkår for løbetider helt op til 30 år er udtryk for fyldestgørende forbrugeroplysning om tilbagebetalingsvilkår for f.eks. realkreditens rentetilpasningslån.

Hvis ÅOP skal kunne fortolkes som et udtryk for låntagers omkostninger og kunne bruges som sammenligningsgrundlag ved valg mellem låneformer, forekommer det, at der i en forbrugersammenhæng er et klart og uopfyldt behov for letforståelige nøgletal, som kan belyse låntagers risici, f.eks. låntagers likviditetsrisiko ved ændringer i refinansieringsrenterne.

Som baggrundsmateriale kunne man jo prøve at se på, hvad det Penge- og Pensionspanel, der blev oprettet i forbindelse med SDO-loven, har udrettet. Det er ikke nogen tidskrævende opgave!

Med venlig hilsen

Bjarne Astrup Jensen